

Pesach-ul iudaic versus Paștele creștin în epoca preconstantiniană: dispută și provocare în Liturghie

DORU-CONSTANTIN DOROFTEI

For many decades, the Jewish members of the newly founded Christian movement continued to live as Jews, firmly adhering to the Law (Acts 21,20). It is only after the destruction of the second Temple that these Christian Jews began to completely replace the “soteriological” role of the now discontinued Temple Liturgy with the Sacrifice of Jesus, the true Lamb of God. Becoming aware that these Messianic Jews, in their Christian version of Passover, were offering a very pertinent and attractive soteriological interpretation in reference to the destruction of the Temple, non-Christian Jews felt compelled to counteract. Thus, in a revised Passover Liturgy, mostly based upon the study of Passover liturgical prescriptions, as well as on the Exodus story, the first rabbis introduced their own “eternal” soteriology, which was supposed to keep the Christian “danger” away. In doing so, the Christian, as well as the rabbis, developed particular “haggadot”, in which we are able to identify indications of their struggle to shape a distinct identity for themselves, Christian and non-Christian Jews alike.

Keywords: *Passover, Pasha, Christian and non-Christian Jews, Quartodecimans, Passover Liturgy, dispute, soteriology, identity*

Pe cât de numeroase sunt încercările de a desluși pașii și atmosfera în care iudaismul și creștinismul și-au „despărțit drumurile” și s-au cristalizat ca două comunități de credință absolut separate, pe atât de felurite și contradictorii sunt explicațiile încercate. Asupra importanței unui astfel de proces nu e nevoie să insistăm prea mult. Este îndeobște acceptat faptul că aspecte care însoțesc așa-numitele „perioade formative” (*formative periods*) determină o realitate pentru tot restul dezvoltării sale. De aceea, o înțelegere a relațiilor seculare, pe cât de intense, pe atât de regretabile dintre iudaism și creștinism, este practic imposibilă fără o înțelegere cât mai apriată a modului în care cele două comunități și-au simțit, și-au perceput și și-au statornicit alteritatea.

Și pentru că legătura strânsă dintre riturile și identitatea unei grupe sau comunități trece iarăși ca un fapt în general acceptat,¹ vom încerca în paginile următoare să aruncăm o privire comparativă pe câteva din riturile și textele liturgice pascale ale iudaismului și creștinismului din perioada primelor trei secole ale erei creștine.

---

¹ Gerard Rouwhorst, „Identität durch Gebet. Gebetstexte als Zeugen eines jahrhundertelangen Ringens um Kontinuität und Differenz zwischen Judentum und Christentum”, în: Alebert Gerhards, Andrea Doeker, Peter Ebenbauer (ed.), *Identität durch Gebet. Zur gemeinschaftsbildenden Funktion institutionalisierten Betens in Judentum und Christentum*, Paderborn-München-Wien-Zürich 2003, p. 37.